

О континуитету општенародне одбране

ВОЈНО ДЕЛО 6/1998.

Пуковник у пензији проф. др *Гавро Перaziћ*

... Наш систем одбране имао је од завршетка рата неколико обрта. На њега ћемо се, у овом саопштењу, осврнути са спољнополитичког становишта.

Прво, 11. априла 1945, још док је трајао рат, наша влада је са владом СССР-а закључила Уговор о пријатељству, узајамној помоћи и послератној изградњи, у коме се, у члану 1, потврђује ратни савез са свим чланицама уједињених народа у рату против Немачке до коначне победе. У члану 2. истиче се да, ако би једна од уговорница била увучена у оружане сукобе са Немачком, где би она обновила нападачку политику, или ма којом државом која би се придружила непосредно или у каквом другом облику Немачкој у таквом рату, друге земље уговорнице ће јој одмах упутити војну помоћ. Надаље, у члану 4. уговорнице се обавезују да неће учествовати ни у каквој коалицији против друге уговорнице.

Несумњиво је да је тај уговор формалноправно спутавао слободу уговорницама у избору неке аутономне стратегије одбране која би била супротна примљеним обавезама према члановима 2. и 4. тог уговора. То се, наравно, фактички односило само на Југославију.

Сличног садржаја су били уговори Југославије са Пољском, Мађарском и Румунијом, у којима се обавезе помоћи протежу не само у случају агресије Немачке већ и сваког другог агресора.

Несумњиво, то су били билатерални зачеци једног регионалног војног савеза, који је еволуирао док се, коначно, није оформио и правно дефинисао као споразум у Варшави 1955. године. Али, из тог одбрамбеног круга Југославија је испала већ 1948. године. Према томе, за тај кратки период, с обзиром на општи покровитељски став СССР-а према свим државама у којима се конституисао социјалистички режим, о слободи избора одбрамбене политике Југославије, као и било које друге уговорнице, није могло бити говора.

Друго, већ од 1948. године наступила је општа офанзива земаља Информбироа против Југославије. Била је то својеврсна агресија, која је наметнула обавезу тражења начина да се сачува југословенска независност. Југославија, као држава, нашла се у положају да није имала пријатеља ни у једној суседној земљи. Земље социјалистичког лагера (Мађарска, Румунија, Бугарска, Албанија) ангажовале су све снаге да разбију Југославију. Италија је користила прилику да на свој начин реши питање слободне територије Трста, грчки монархофашисти су нас

оптуживали као главне чиниоце у мешању у грађански рат у Грчкој, Аустрија, иако још у статусу окупационих зона, „распиривала“ је питање Корушке. Све је то многима у свету изгледало као безизлазно стање за Југославију.

У то доба ми смо потражили излаз у тзв. трипартитној помоћи, како за изградњу земље, тако и за изградњу одбране у целини. Али, нисмо жртвовали самосталност одбране, чије је тежиште било на партизанском рату против евентуалног агресора који би својим снагама био у стању да брзо окупира знатан део земље...